

Styrelsens redovisning till plenum i Stuehkie/Stockholm för perioden 2024-01-30 – 2024-04-26

Sametingets styrelse

Ordinarie:	Ansvarsområde:	Ersättare:
Håkan Jonsson, styrelseordförande	Miljö, klimat, internationella frågor, övergripande frågor	Marita Granström
Stefan Mikaelsson, vice styrelseordförande	Miljö, klimat, internationella frågor	Martin Lundgren
Jan Rannerud	Rennäring, EU, mediapolitik samt näring	Vakant
Ulla-Karin Sarri	Språk, utbildning	Josefina Skerk
Marie Persson Njajta	Sanningskommission, Hälsa, äldre, idrott, Jämställdhet	Vakant
Lars-Jonas Johansson	Kultur	Lars-Paul Kroik

Styrelsemöten

Styrelsen har under perioden haft följande protokollförda möten:

2024-01-30	§ 24-30	Digitalt
2024-02-21	§ 31-36	Umeå
2024-02-26	§ 37-43	Digitalt
2024-02-29	§ 44-45	Digitalt
2024-03-08	§ 46-47	Digitalt
2024-04-24--26	§ 48-65	Arvidsjaur

Riksrevisionens granskning för 2023

Riksrevisionen har utfört revisionen av Sametinget för 2023, vilket visar på att Sametinget i alla väsentliga avseenden använt anslag och inkomster i enlighet med av riksdagen beslutade ändamål och i överensstämmelse med tillämpliga föreskrifter.

Enligt Riksrevisionen har Sametinget

- upprättat årsredovisningen enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, instruktion, regleringsbrev och särskilda regeringsbeslut för myndigheten
- i alla väsentliga avseenden gett en rättvisande bild av Sametingets ekonomiska resultat, finansiering och finansiella ställning per den 31 december 2023
- lämnat en resultatredovisning och information i övrigt som är förenlig med och stödjer en rättvisande bild i årsredovisningen som helhet.

Ekonomi

Budgetuppföljningens resultat för 31 mars 2024 får anses vara godtagbar.

Budgetuppföljningen visar på 22 procent av nyttjandet av den totala budgeten mot riktvärdet 25 procent. Även kansliet visar på 22 procent av nyttjandet av den totala budgeten.

Det riktvärde som sticker ut är plenums kostnader som visar på 6 procents överskridande av riktvärdet.

Kultur

Sametingets styrelse har glädjande tagit del av Riksantikvarieämbetets rapport till regeringen angående repatriering av samiska föremål och mänskliga kvarlevor.

Utgångspunkten har varit FN:s deklARATION om urfolks rättigheter, de mekanismer som nämns i artikel 11 och 12.

En del av det regelverk och funktioner som redan idag finns på plats i Sverige och som kan anses utgöra delar av dessa mekanismer är konsultationsordningen, museilagen och

Redovisning

budgetlagen, Sametingets ansvar för kulturfrågor, Riksantikvarieämbetets ansvar för museifrågor och den pågående dialogen mellan berörda parter.

Riksantikvarieämbetet har i sin rapport föreslagit fyra insatser som också skulle kunna utgöra delar av dessa mekanismer.

1. Inrättande av en samordnande funktion för att samla frågor om återlämnande.
2. Inrättande av bidrag för att ge ekonomiska möjligheter för återlämnanden och uppordning av museernas samlingar.
3. Inrättande av en portal för samiska samlingar och därmed öka kunskapen om, samt tillgången till samiskt kulturarv.
4. Inrättande av en samtalsplattform för fortsatt dialog.

Dessa insatser skulle tillsammans med befintligt regelverk och funktioner, kunna bidra till en effektivare identifierings- och återlämnandeprocess, samt möjliggöra för fortsatt dialog och samverkan.

Riksantikvarieämbetets bedömning är att inrättandet av en samordnande funktion och bidrag, är de viktigaste insatserna och därmed det som bör prioriteras först. Dialogen är en förutsättning för hela processen och det är viktigt att den ges förutsättningar att fortsätta.

Inrättandet av en samtalsplattform för fortsatt dialog är därför även den viktig och det är den insats, som enligt Riksantikvarieämbetets bedömning, är enklast att genomföra.

Sametingets styrelse är därmed hoppfulla samt positivt förväntansfulla inför en fortsatt återbördande process.

Sametinget lämnade i sitt budgetunderlag in ett äskande om 800 tkr, för en repatrieringsutredning.

Styrelsen kan konstatera att Riksantikvarieämbetets utredning, talar för och i praktiken påvisar behovet av en mer detaljerad utredning, om hur återlämnandeprocessen ska fortgå ur ett samiskt perspektiv.

Sametinget har beslutat att skjuta upp återbegravningen av Ruonala kranierna till nästa sommar 2025. Anledningen är att det saknas medel, för att kunna genomföra den planerade återbegravningen i år 2024. Styrelsen stödjer kansliets uppfattning och har därför beslutat,

Redovisning

att till regeringen äska om 483 tkr i extra medel. Sametingets avsikt är att återbegrava samtliga 19 individer på ett värdigt sätt i augusti 2025.

En officiell ceremoni kommer att hållas i Karesuando kyrka, följt av arrangemang i församlingshemmet. Sametinget och Svenska kyrkan samarbetar för att organisera dagen, som kommer att vara öppen för allmänheten och inbjudna gäster.

Kvarlevorna kommer därefter att flygas med helikopter upp till Ruonala kyrkogård för gravsättning, med ett fåtal närvarande. Det saknas svenskt vägnät i området norr om Karesuando och det krävs en samordnad transport av kvarlevor och deltagare, vilket också medför dyrare kostnader.

Kyrkogården är klassad som Fornlämning, vilket innebär att markytan kommer undersökas och gravschakt grävas samt fyllas igen, av arkeologer från Länsmuseet i Norrbotten. Denna kostnad kommer länsstyrelsen i Norrbottens län att stå för.

Medel för transportkostnaderna har ansökts om till Uppsala universitet, men Sametinget har inte fått något svar. Signalerna är att de saknar medel.

Svenska kyrkan står för sina egna kostnader, lokaler, personal/kyrkkaffe.

Sametinget har inga medel budgeterade för repatrieringsprocesser, eftersom repatriering inte ingår i Sametingets uppdrag.

Sametingets politiska syn är att det är förövarna som ska stå för de kostnader som repatrieringar utgör, inte det samiska folket och Sametinget!

Styrelsen anser att det är en mycket viktig princip att följa ur ett samepolitiskt perspektiv och framför allt i läkningsprocessen av de kollektiva trauman som har uppkommit som en följd av en tidigare rasistisk politik. Det är viktigt att en återbegravning kan göras på ett för de avlidna värdigt sätt, samt att det för de idag levande samerna, med anknytning till området, kan bidra till försoning.

Språk

IDIL - International Decade of Indigenous People

Redovisning

Styrelsen har 2024-03-07 haft möte med Styrkommittén för Global Task Force (GTF) och dess representanter för de 7 regionerna. Språkansvarig representerar Arktis i styrkommittén under perioden 2024. Mötesspråket är engelska, franska, spanska och ryska. På agendan var

- *Debrief of the 11th Global Task Force* / Avrapportering av 11:e Global Taskforce (GTF)
- *Planning for 2024 (events)* / Planering för evenemang 2024
- *Open co-chair spot for member states* / Öppen plats för medlemsländernas medordförande.

Tanken är att styrkommittén ska bli mer involverad i GTFs arbete angående momenten *planning/events/monitoring*.

En genomgång av organisationsmodellen: ad hoc / observer / advisories / steering committee / multi stakeholders gjordes. Den sista gruppen har varit svårare att besätta.

Organisationsmodellen finns beskriven i den Globala handlingsplanen för den internationella urfolksspråkdekaden 2022-2023 (Global Action Plan of the International Decade of Indigenous Languages, 2022-2032).

Styrelsen har haft möte 2024-03-18 med Arktisgruppens representanter Mikkel Eskil Mikkelsen, Sametinget i Norge, och Melodie Lavallee, Inuiternas Cirkumpolära råd (ICC). Förslagen till *Terms of references* för arbetet inom Ad Hoc-grupperna som presenterades på styrkommitténs möte (7/3 2024) diskuterades, och intresse för att ingå i någon av de fyra Ad Hoc-grupperna som Unesco valt att fokusera på och "kick-starta".

Styrelsen har 2024-03-28 haft ett s.k. hybridmöte GTF 12:e möte i Paris där språkansvarig deltog digitalt, samt kansliet.

Nedan kort sammanfattning av några av punkterna i agenda /dagordningens 9 punkter (I-IX item), se bifogad dagordning / agenda.

- Item IV
Nomineringar av representanter till GTF för perioden 2025-2027 där regionerna Arktis, Afrika, Central- och Sydamerika och Karibien kunnat avsluta sin nominering. I fyra regioner var nomineringsprocessen ej ännu avslutad.

Redovisning

- Item V:
Fyra Ad hoc-grupper med dess syfte och mål presenterades:
 1. *Provision of education and domains for indigenous*
 2. *Indigenous language transmission and resilience building*
 3. *Recognition, status and implementation of policy for the indigenous languages*
 4. *Digital equality and domains*

Några punkter ur Terms of references: Ad Hoc-grupperna ska verka under tre år, bestå av max 20 experter som representerar regeringar och urfolks institutioner och organisationer inom olika fält, och andra intressenter. Möten ska hållas 4 ggr/år.

Styrelsen deltog i möte med UR angående tidplan för public service-utredningens slutbetänkande och påföljande remissrunda, 23 februari 2024.

Rennäring

Styrelsen har deltagit vid Rovdjurskonferensen i Järvsö 11-12 april 2024.

Fokus på konferensen var de stora rovdjuren och genetik hos dessa. Vargen var ett av de rovdjur som diskuterades något mer. Landshövdingen i Gävleborg föredrog samt Naturvårdsverket. Umeå universitetsforskare redogjorde för attityder till de stora rovdjuren.

Arbetet med förordningsändringar har tillsammans med Landsbygdsdepartementet pågått enligt den inlämnade hemställan.

PM om ersättningssystemet för skador orsakade av björnpredation har skickats ut. Förslaget föreslås träda i kraft 1 oktober 2024. Det ändrade ersättningssystemet är inte helt optimalt men är den bästa kompromissen så här långt särskilt i delen att de som har störst skada också får högre ersättning.

Förvaltningsåtgärder som avser örnpredation är begärda av Sametinget och den frågan utreds för att hitta en metod som inte äventyrar de nationella målen, målet är att kunna genomföra skydds jakt i likhet med norsk förvaltning i områden där det är oproportionerligt högt rovdjurstryck.

DNA-inventeringsprojektet på järv i Norrbotten pågår och kommer att utvärderas. I hemställan togs även förändrat klimat och höga kostnader för energi upp, att våra arbetsfordon drivs av bensin får inte vara ett hinder för stöd. Frågan ska tas upp av Infrastrukturdepartementet i närtid.

Möte med regeringen

Sametingets styrelseordförande har haft möte med regeringen, Parisa Liljestränd 2024-02-15 angående Statskontorets analys gällande ledning, styrning och uppföljning av Sametingets verksamhet. Regeringen lade stor vikt vid det Statskontorets pekade på, nämligen risken för jäv vid beslutsfattande. Sametinget menade emellertid att det inte framkommit att jäv skett vid några beslut men att Sametinget tar analysen på största allvar.

Regeringen har efter diskussionen beslutat att Sametinget ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits med anledning av de förslag som lämnats i Statskontorets rapport *Självbestämmande på pappret men inte i praktiken?* (Ku2023/01233). Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast den 1 oktober 2024.

Sametingets styrelse har 2024-03-14 haft möte med regeringen, Kultur- och sameminister Parisa Liljestränd samt Landsbygdsminister Peter Kullgren angående sametingets budgetunderlag 2025-2027. Regeringen var mycket nöjd med det nya upplägg på budgetunderlaget som styrelsen utarbetat. Eftersom Landsbygdsministern deltog kom även några aktuella rennäringsfrågor att dryftas.

Sametinget styrelse lyfte även EU-förordningen Critical Raw Materials Act (CRMA) till regeringen där det framfördes att Sametinget är mycket oroad över CRMA, och bekymrade över att Sametinget inte konsulterades när Sverige arbetade fram förslaget och slutförhandlade det inom EU. Sametinget skulle ha konsulterats. Sametinget påtalade att Sametinget och samiska företrädare måste konsulteras innan EU-förordningen implementeras i Sverige. EU:s minerallagstiftning CRMA berör det samiska folkets traditionella markområden och alla samiska livsföringar inklusive renskötsel, jakt och fiske. Detta berör både renskötande och icke-renskötande samer som är beroende av markerna för sin kultur, sitt kulturarv, näringar och hälsa m.m. Det samiska folket påverkas både av klimatförändringarna och av markexploateringarna. Sametinget påtalade även att detta är en stor oro hos samiska barn och unga.

Konsultation med Sametingets nämnder, partier och samiska riksorganisationer

Sametingets styrelse har beslutat att föreslå plenum att tillsätta en sameparlamentarisk kommitté som får i uppdrag att lämna förslag på åtgärder utifrån Statskontorets rapport *Självbestämmande på pappret men inte i praktiken?* (Ku2023/01233). Förslagen planeras att behandlas på plenum den 17-21 februari 2025.

Kommittén ska

- Utarbeta förslag till nya arbetsordningar och delegationsordningar som tydliggör plenum, styrelsen, nämnders och kansliets uppgifter, ärendehantering och beslutsmandat vad gäller olika ärendetyper.
- Analysera ändamålsenligheterna med dagens nämnder och lämna förslag på vilka nämnder (alt. utskott) som ska inrymmas i Sametingets verksamhet samt sammansättningen av nämnderna.
- Utarbeta förslag på hur samspelet mellan plenum, styrelse och kansli kan förbättras genom tydligare processer vad gäller budget, budgetunderlag och verksamhetsplan.
- Analysera hur den praktiska efterlevnaden av styrdokument kan förbättras
- Ge förslag på hur styrdokument och förslag på processer kan stabiliseras och bli hållbara över tid.

Sanningskommissionen

Den 3 november 2021 beslutade regeringen att inrätta en sanningskommission för det samiska folket. Arbetet ska slutredovisas i december 2025. Sanningskommissionen arbetar oberoende och samlar in vittnesmål från samer. En oerhört viktig del av sanningskommissionens uppdrag är att lämna förslag på åtgärder som bidrar till upprättelse och främjar försoning och ett livskraftigt samiskt samhälle, samt identifiera inom vilka områden det är angeläget med ytterligare forskning eller annan form av kunskapsinhämtning.

Tiden för att anmäla sig till att lämna muntligt vittnesmål har pågått till den 15 februari. Tiden för att inlämna skriftliga vittnesmål/berättelser har förlängts till den 31 maj. Sanningskommissionen har fått fler anmälningar om vittnesmål än de hade räknat med.

Vid fördjupat dialogmöte med regeringen den 14 mars påtalade Sametingets styrelse vikten av att sanningskommissionen får tillgång till allt material och alla resurser som de behöver. Sametingets styrelse framförde även en oro över huruvida sanningskommissionens medel kommer räcka till. Det är viktigt att departementet tillför alla resurser som behövs och förstår hur mycket arbete det är med att genomföra intervjuerna och ta emot allt material. Efter att intervjuerna är genomförda ska de transkriberas och allt material analyseras.

Sametingets styrelse ser positivt på att tiden förlängts för att inlämna skriftliga vittnesmål så att så många vittnesmål som möjligt kommer in. För många samer kan det ta tid att ta steget att lämna sitt vittnesmål.

Den 19 mars tog Sametinget emot FN:s specialrapportör för sanning, rättvisa, gottgörelse och säkerställandet av icke-upprepning, Mr. Fabian Salvioli. Besöket skedde i samband med att FN:s specialrapportör gjorde ett officiellt landsbesök för att undersöka vilka övergångsrättsliga åtgärder Sverige vidtagit för att ta itu med arvet efter kränkningar av de mänskliga rättigheterna som drabbat och drabbar det samiska folket.

Sametinget informerade specialrapportören bland annat om vägen fram till sanningskommissionen för det samiska folket, och att det samiska folket fortsatt lever med stora människorättskränkningar som drabbar både renskötande och icke-renskötande samer. Sametinget lyfte dagens situation med fortsatta rättighetskränkningar för det samiska folket, avsaknaden av upprättande åtgärder, de ökande markexploateringarna i Sápmi, oron för den s.k. gröna omställningen, EU-förordningen Critical Raw Materials Act (CRMA), klimatförändringarna, den ökande diskrimineringen och rasismen, hälsofrågor m.m. I samband med sitt besök gjorde specialrapportören ett uttalande. Specialrapportören kommer även göra en rapport till Human Rights Council/Människorättsrådet i september 2024. Det var ett bra möte där specialrapportören var väldigt intresserad av frågorna.

Sametinget tar med sig från mötet behovet av en mekanism som kan stödja och övervaka genomförandet av upprättande åtgärder som kommer från sanningskommissionen. En sådan mekanism ska vara permanent tills alla rekommendationer/åtgärder har genomförts, vara oberoende, opartisk och ha tillräckliga tekniska och ekonomiska resurser för att utföra

sitt arbete. Detta har Sametinget lyft till sanningskommissionen och kommer även lyfta till regeringen.

Samiskt parlamentariskt råd

Svenska Sametinget deltog för SPR:s räkning vid Nordiska rådets Temasession i Torshavn, Färöarna 2024-04-09--10. Temat var säkerhet, fred och beredskap. SPR hade för 10 år sedan endast rätt till att hålla ett kort anförande vid Temasessionen. Idag får SPR inlämna motioner, delta på utskottsmötena samt delta i diskussionerna vid Temasessionerna. Eftersom SPR ännu inte är permanent medlem får emellertid inte SPR rösta vid Temasessionerna

Internationella frågor

Sametingets styrelse har valt att på grund av ekonomiska skäl prioritera CBD samt Klimatpolitiken. Det innebär att sametingets styrelse inte närvarat vid Permanent forum. Styrelsen planerar att delta vid CBD:s session (COP 16) i Cali, Columbia i slutet av oktober samt Klimatmötet (UNFCCC COP 29) i Azerbadjan, Baku i mitten av november 2024.

Sametinget kommer att ha ett möte med en delegation som representerar Massajfolket i mitten av juni i Stockholm. Anledningen är den konflikt som uppstått då Massajer måste avträda landområden för turistjaksarrangemang.

Barentssamarbetet (BEAC)

Det finns tolv st olika arbetsgrupper (Working Groups) inom Barentssamarbetet (BEAC). Urfolksarbetsgruppen (BIPWG) och Barents regionala ungdomsråd (BRYC) är de mer kända för samerna. Barents urfolksarbetsgrupps besök till finska utrikesdepartementet den 10 januari 2023 innebar en audiens inför Saami Summit-konferensen i Bryssel den 23-24 mars 2023. Denna summit kan framhållas som ett genombrott för urfolksdimensionen inom Barents Samarbetet (BEAC). Betydelsen av att Europaparlamentets Talman Roberta Metsola, öppnade Saami Summit, kan inte överdrivas. Som uppföljning av detta summit har pågått

informationsmöten med hjälp av ambassader som republiken Finland har tillgängliga för detta. Den insatsen förväntas att planeras och fortsätta i vart fall över sommaren 2024.

Den sjunde Samiska parlamentarikerkonferensen som avhölls i Árviesjávrrie den 30-31 maj 2023 antog ett konferens-uttalande som påverkats konstruktivt i sitt innehåll av detta. Uttalandets betydelse för Sametingens samarbeten och att med demokratiska medel kunna bekämpa & motverka polariseringen & rasismen i nordiska länderna är uppenbar. Men även att dess innehåll & förklarade vilja att etablera en gränsöverskridande samiska region för att skydda vår kultur, biologiska mångfald och framtid angavs.

Den 11:e Parlamentariska Barents Konferensen ägde rum den 25-27.9.2023 i Roavvenjárga. Temat för det årets konferens var "Barents cooperation: The Road Ahead" och vid konferensen behandlades frågor om grön omställning, ungdomsfrågor och samarbetets framtid. Vid konferensen antas en resolution till regeringarna inom samarbetet. Barentssamarbetet inleddes 1993 och baseras på Kirkenesdeklarationen. Syftet med samarbetet var att säkra fred, stabilitet och framåtskridande i området. På regeringssidan leds samarbetet av utrikesministrarna i Barentsrådet (Barents Euro-Arctic Council, BEAC). Det finns även ett samarbete mellan regionerna i Barentsområdet som leds av Barents regionkommitté (Barents Regional Committee, BRC). I konferensuttalandet från den 11:e Barents Parlamentariska Konferensen kunde man se artikel 27 som den sista i uttalandet med följande lydelse: "Säkerställa ett deltagande, representation och ett fritt förhands- och informerat samtycke från urfolken i beslutsprocesser, med respekt för deras rättigheter och traditioner. Involverande av alla intressenter är nyckeln till ett meningsfullt samarbete i Barentsregionen".

I Sápmi på finska sidan arrangerades val till Sametinget- Aanaar med 6060 röstberättigande. Valresultatet fastställdes den 4 oktober, och ett högtidligt 50-årsjubileum kunde därefter hållas i Aanaar den 27-28 november. Den 16 februari 2024 så höll urfolksarbetsgruppen ett digitalt möte. Anni Koivisto som hittills varit ledamot från Sametinget- Aanaar, ersattes av Janne Hirvasvuopio som också blev vald till urfolksarbetsgruppens ordförande. Men onsdagen den 27 mars avgav Högsta Förvaltningsdomstolen på finsk sida sin dom som innebär att valresultatet ogiltig-förklarades och att ett nytt val beordrades. Med den reform av sametingslagen som eduskunta- riksdagen för närvarande behandlar, är förhoppningen att den processen ska gå i mål eftersom det kunde förenkla situationen i kommande omval den 1 juli. Den reformerade lagen är även den tänkt att träda i kraft den 1 juli, men det är i

skrivande stund oklart om så kommer att ske. Ett fysiskt möte planeras för urfolksarbetsgruppen under våren i Helsingfors, där förhållanden kommer att gås igenom med hjälp av Barents sekretariat. Eventuellt kan de myndighetsstrukturer som finns inom gångavstånd, också ge goda råd.

Samarbetet i Barentsområdet inrättades 1993 och har bedrivits i nordisk kontext tillsammans med EU sedan Ryssland i mars 2022 suspenderades från deltagande i verksamheten och därefter lämnade samarbetet i september 2023. Svenska staten bedömer att verksamheten i nuvarande form inte är ändamålsenlig. Däremot bedöms samarbetet i sig, som bedrivs på olika nivåer och har en stark regional förankring, utgöra ett viktigt komplement till övrigt nordiskt samarbete. Samverkan bedöms behöva fördjupas inom områden kopplade till Natomedlemskapet och samhällsomvandlingen/gröna omställningen. Det är i dagsläget oklart hur urfolket samerna ska beredas plats & funktion i det nya organet. Men fler dialogmöten under ledarskap av Utrikesdepartementet är under planering på svensk sida. Under tiden så är det mycket viktigt att betona dels det samiska folkets status jämlikt regeringsformens 1 kapitel, 2 paragraf och 5:e stycket, och dels att Sametingets legitimitet enligt Sametingslagen, vidmakthålls och befästs i den nya samarbetsstrukturen. Sedan återstår det att konstatera om Sametingen väljer att fortsätta ett samarbete inom den nya strukturen av Barents Euro Arctic Council (BEAC).

FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheters granskning av Sverige 21-22 februari 2024

FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har under FN-kommitténs 75:e session granskat Sverige den 21-22 februari i Genève. Sametinget deltog fysiskt under granskningen i Genève och hade ett briefande möte med ESK-kommittén innan granskningen. Sametinget hade även sänt in en rapport. Under granskningen fick Sverige flera skarpa frågor från FN, särskilt vad gäller markfrågor, exploateringar, språk och repatrieringar.

Rekommendationerna från FN-kommittén efter granskningen är skarpa.

Bland rekommendationerna finns bl.a:

Redovisning

- Garantera det samiska folkets rätt till fritt och förhandsinformerat samtycke (FPIC) i alla beslut som påverkar dem både i lag och i praktiken, med respekt för samiska traditioner och beslutsprocesser.
- Stödja det arbete som utförs av sanningskommissionen för det samiska folket och se till att den har tillgång till all nödvändig information och alla resurser för att genomföra sina utredningar grundligt, samtidigt som man garanterar att dess resultat och rekommendationer beaktas fullt ut och genomförs där så är lämpligt för att ta itu med historiska orättvisor och främja försoning.
- Anta omfattande åtgärder för att skydda det samiska folkets rättigheter mot de negativa effekterna av stora utvecklingsprojekt.
- Säkerställa att statsägda företag följer de standarder som krävs för "föredömligt uppförande".
- Fortsätta att samarbeta med företrädare för samhällen och urbefolkningar, inklusive företrädare för det samiska folkets parlament, både utomlands och inom sitt eget territorium. Vidta åtgärder för återlämnande av kulturarvsföremål, inklusive föremål och mänskliga kvarlevor, till det samiska folket. Ge berörda befogenhet att förbereda sig för och ta emot repatrierade föremål.
- Vidta åtgärder för att identifiera och uppmuntra frivilligt återbördande av föremål som finns i privata samlingar och som är av kulturell betydelse för nationella minoriteter, samtidigt som dialogen mellan de berörda samhällena och de privata samlingsförvaltarna underlättas.
- Genomföra kampanjer för att öka allmänhetens medvetenhet om vikten av kulturell repatriering.

Sametinget kommer följa upp och vid uppföljande möten med departementet betona vikten av att svenska staten har mekanismer för att ta hand om, arbeta med och övervaka genomförandet av rekommendationerna och den kritik som kommer från FN och andra MR-organ. Detta krävs även för sanningskommissionens arbete.

I samband med granskningen hade Sametinget även möte med personal från FN:s specialrapportör för urfolks rättigheter, FN:s specialrapportör för mänskliga rättigheter och

miljö, Expertmekanismen för urfolks rättigheter (EMRIP), samt med människorättsorganisationer och Institutet för mänskliga rättigheter.

Mediepolitiken

Arbetet med mediapolitiken fortskrider i form av samtal och dialoger med Public service inför ett nytt 8-årigt sändningstillstånd. Fokus ligger på språket och synligheten men givetvis också på utrymmet inom de olika formaten där den digitala plattformen är intressant. En fråga som kommit upp är ett eget etermediecentrum för egna produktioner. Fortsatt dialog planeras under våren och sommaren inför kommitténs presentation under hösten.

Jämställdhet

Sametinget har under perioden haft möte med Europarådets expertgrupp GREVIO i samband med deras granskning av hur Sverige tillämpar Istanbulkonventionen. Konventionens syfte är att förebygga och bekämpa våld mot kvinnor och våld i hemmet. Sametinget deltog vid flera av GREVIOs möten och hade även ett enskilt möte med GREVIO där Sametinget bland annat informerade om jämställdhetsarbetet och om de nya forskningsresultaten kring våld mot samiska kvinnor och flickor. Både Sametingets styrelse och kansli deltog vid mötet.

Sametinget har i det pågående regeringsuppdraget angående jämställdhet prioriterat att undersöka våldsutsatthet bland samiska kvinnor samt erfarenheter inom samhällets stödsystem för samiska kvinnor som söker hjälp för våld i nära relationer. I de jämställdhetsfrämjande åtgärderna ska Sametinget utgå från sitt förslag om att förbättra kunskapsläget samt utveckla och koordinera insatser inom området. Slutredovisning på uppdraget ska lämnas senast 31 mars 2025. Undersökning av våldsutsattheten har genomförts av Umeå universitet och forskargruppen Lávvuo – forskning och utbildning för samisk hälsa, på Institutionen för Epidemiologi och Global Hälsa. Nu har deras slutrapport kommit som utgör ett mycket viktigt kunskapsunderlag för Sametingets och andra aktörers fortsatta arbete inom området. Målgruppen är beslutsfattare på nationell, regional och lokal nivå och yrkesverksamma som arbetar med att stötta våldsutsatta samt förebygga och bekämpa våld mot kvinnor i Sápmi. Innehållet är även relevant för allmänheten,

civilsamhället, offentliga aktörer och forskare. Rapporten avslutas med fem åtgärdsförslag riktade till Sveriges regering.

Rapporten "Våld mot samiska kvinnor" presenterar för första gången data om samiska kvinnors våldsutsatthet på svenska sidan Sápmi och kunskapen inom samhällets stödsystem. Under perioden har det pågått ett intensivt arbete inför lanseringen som ägde rum på den internationella kvinnodagen den 8 mars på Kvinnohistoriskt museum i Umeå/Umeå. Intresset för rapporten "Våld mot samiska kvinnor" har varit enormt. Den har även uppmärksammats av jämställdhetsministern.

Rapporten visar att det övergripande mönstret är att kvinnor är mer utsatta för våld än män, samt att samiska kvinnor 2021 uppger en högre våldsutsatthet än kvinnor i Sverige 2017, vad gäller de flesta typer av våld. Även HBTQ-samer är mer våldsutsatta jämfört med andra samer. Det är väldigt oroande resultat som visar att detta är ett allvarligt samhällsproblem som kräver många insatser och kunskapshöjningar. Därtill behövs mer forskning, både kvantitativ och kvalitativ. Några exempel på resultat av den kvalitativa undersökningen är:

- Våld mot samiska kvinnor är en fråga som behöver förstås i relation till den bredare politiska och historiska, koloniala, och könade kontext som våldet utspelar sig i.
- Frågan om våld mot samiska kvinnor osynliggörs och beskrivs som svår att adressera – både i det samiska samhället och i majoritetssamhället.
- Kunskapen om det samiska samhället är låg inom samhällets stödstrukturer. Detta gör att förhållanden i det samiska samhället som kan påverka den våldsutsattas situation negligeras i mötet med samiska klienter, patienter och brukare som utsätts för våld.

Rapporten *Våld mot samiska kvinnor* går att läsa på: www.sametinget.se/188828

Vid fördjupat dialogmöte den 14 mars lyfte Sametingets styrelse det pågående jämställdhetsuppdraget och överlämnade rapporten om våld mot samiska kvinnor till regeringen. Sametinget klargjorde att jämställdhet och hälsa är områden som prioriterats i budgetunderlaget 2025-2027. Sametingets styrelse hoppas regeringen agerar.

Sametinget har under lång tid arbetat med jämställdhet i tillfälliga projekt. När projekten tar slut saknar Sametinget resurser att upprätthålla ett kontinuerligt arbete inom jämställdhet.

Sametinget har ett stort behov av en tjänst på Sametinget som kan arbeta med jämställdhet och hälsa långsiktigt och strategiskt.

Sametingets styrelse poängterar hur avgörande det är att Sametinget får fast finansiering för en tjänst så att Sametinget kan koordinera och arbeta långsiktigt och strukturerat med jämställdhet, hälsa och våld mot samiska kvinnor tillsammans med andra aktörer.

Sametinget behöver behålla kompetensen inom området och koordinera arbetet ut i det samiska samhället och med andra aktörer. Åtgärder och forskning måste tas vid och följas upp. Forskningen visar på en tystnadskultur och den särskilda utsatthet som samiska kvinnor och HBTQI-samer lever med. Det behövs ett långsiktigt åtagande med samisk kompetens, stabilitet och trygghet som kan bygga förtroende i det samiska samhället.

Flera åtgärder och mer kunskap måste till. Annars får Sametinget återigen börja på nytt om Sametinget och det samiska samhället, inkl. samiska organisationer och föreningar, hela tiden hänvisas till tillfälliga projekt. Forskningen visar även på att ingen tar ansvar för frågan utan den sprids ut och kunskapen är låg i samhällets stödsystem, samtidigt som ämnet beskrivs som svårt. Kring de våldsutsatta finns även ofta barn som kanske själva är våldsutsatta. Det finns troligen även ett mörkertal.

Sametingets styrelse vill att regeringen tar till sig åtgärdsförslagen som presenteras i rapporten, och verkligen ser Sametingets och det samiska samhällets behov av en långsiktig finansiering, jämställdhetsarbete och stödåtgärder.

Sametingets projektledare för jämställdhet arbetar vidare med Sametingets jämställdhetsuppdrag enligt projektplan, bland annat med en jämställdhetshandbok som ska testas i det samiska samhället och att sprida rapporten "Våld mot samiska kvinnor".

Hälsa-, äldre-, idrott

Hälsa-, äldre- och idrottsfrågor hanteras löpande av Sametingets Hälso-, äldre- och idrottsnämnd som även samarbetar med Kunskapsnätverket för samisk hälsa. Nämnden redovisar sitt arbete i egen rapport till plenum.

Sametingets styrelse har haft kontakt med Kunskapsnätverket för samisk hälsa inför budgetäskandet för 2025-2027 där Sametinget äskar medel för att kunna arbeta med att etablera ett samiskt hälsocentrum på svenska sidan Sápmi.

SAEMIEDIGKIE/SAMETINGET

Sámediggi
Sámedigge
Sámiediggie

Saemiedigkie Plenum

2024-04-26

Redovisning

Vid fördjupat dialogmöte med regeringen den 14 mars lyfte Sametingets styrelse behoven av medel för jämställdhet och hälsa, vilket prioriterats i Sametingets budgetunderlag 2025-2027.

I budgetunderlaget äskar Sametinget medel för en utredning kring ett nationellt samiskt hälsocentrum på den svenska sidan av Sápmi. Idag finns bl.a. Sanks i Norge som samer från svenska sidan Sápmi hänvisas till men det är för långt bort. Ett nationellt samiskt hälsocentrum på svenska sidan Sápmi är en väldigt viktig åtgärd inom hälsoområdet som Sametinget vill utreda vidare tillsammans med andra aktörer, bland annat Kunskapsnätverket för samisk hälsa. Ett nationellt samiskt hälsocentrum är även beslutad i Sametingets hälsopolitiska program. Sametingets styrelse hoppas regeringen säkerställer resurser för Sametinget att arbeta vidare med frågan.

§ 67 Stivrra ja lávdegottiid čilgehusat dievasčoahkkimii

§ 67.1 Stivrra čilgehus dievasčoahkkimii

Áššegirjjit

- Stivrabeavdegirji 2024-04-25—26, § 49.5.2
- ./ - Stivrra čilgehus gitta ođđajagimánnui 2024

Ášši galgá gieđahallot dievasčoahkkimis.

Stivra mearridii miessemánu 25 - 26 beivviid 2024, § 49.5.2

ahte joatkit gieđahallat ášši.

Stivra mearrida

ahte geiget stivrra čilgehusa dievasčoahkkimii.

Stivra evttoha Sámedikki mearridit

ahte bidjat dieđuid áššebáhpiriidda.

Paragráfa dárkkistuvvo dastánaga

§ 67 Styrelsen och nämndernas rapporter till plenum

§ 67.1 Styrelsens rapport till plenum

Dokument

- Styrelseprotokoll 2024-04-25–26, § 49.5.2
- ./ - Styrelsens rapport till och med april 2024

Ärendet ska behandlas på plenum.

Styrelsen beslutade 25 -26 april 2024, § 49.5.2

att bereda ärendet vidare.

Styrelsen beslutar

att överlämna styrelsens rapport till plenum

Styrelsen föreslår Sametinget besluta

att lägga informationen till handlingarna.

Paragrafen justeras omedelbart